

Hægebostad
kommune

Hægebostad mot 2035

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL
Kommunestyreperioden 2023 – 2027

Innledning

Hovedhensikt med samfunnsdelen av kommuneplanen er en bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling. Denne planen skal være et politisk overordnet styringsdokument, og det er derfor vektlagt å lage et kort og oversiktlig dokument.

Planen er utarbeidet med utgangspunkt i politiske arbeidsverksteder, innbyggermedvirkning i ulike former og ikke minst et kunnskapsgrunnlag som beskriver nåsituasjonen i kommunen. Fremover tas det sikte på å ta planen opp til rullering i starten av hver kommunestyreperiode, slik at det til enhver tid sittende kommunestyre kan sette sitt preg på planen og bruke den som sitt styringsdokument.

Forutsetninger

Hægebostad er en liten kommune målt i antall innbyggere. For å løse oppgaver har kommunen egne tjenester og deltar i ulike samarbeid der det er hensiktsmessig, som brann, barnevern, renovasjon, ikt drift og flere andre oppgaver.

Kommunen har to barneskoler og to barnehager i tillegg til en ungdomsskole sammen med nabokommunen Lyngdal som er plassert på Byremo. Bo- og omsorgssenter og helse- og sosialrelaterte tjenester er lokalisert til Eiken og sentraladministrasjonen ligger på Birkeland. I Eiken er det også to dagligvarebutikker og bakeri og på Birkeland er det en dagligvarebutikk.

Hovedvassdraget gjennom kommunen er varig verna mot kraftutbygging og kommunen har derfor ikke hatt samme inntektsgrunnlag fra kraftproduksjon som flere av kommunene rundt oss. Dette har vært med å forme kommunen, med fokus på effektiv drift, og det har vært med å skape kreativitet, dugnads- og fellesskapsånd fordi kommunen ikke har mulighet støtte så mange gode formål økonomisk. Selv om kommunen har begrensede midler er det viktig å bygge opp under det frivillige lag og foreningsarbeidet som er så viktig for at Hægebostad skal fortsatt å være en god kommune å bo i.

Ulike friluftaktiviteter er viktig for mange innbyggere og besøkende. Ved all aktivitet og utvikling av kommunen må vi derfor å ta hensyn til - og ta vare på - naturmangfoldet. I tillegg til det frivillige fritidstilbudet er det naturen mange innbyggere fremhever som en av de viktigste kvalitetene ved å bo i kommunen.

Hægebostad kommune har et variert næringsliv og relativt korte avstander gjør at kommunen også er del av et større arbeidsmarked innen rimelig pendleavstand.

Å ta del i arbeidslivet er bra for den enkelte og bra for fellesskapet. Utenforskap og psykisk uhelse er en utfordring også i Hægebostad. Kommunen må legge til rette for at alle får mulighet å delta i samfunnet og dermed bidra til meningsfulle liv.

Hægebostad er rikt på kulturminner og historie. Bevaring og bruk av kulturminnene er med å bygge identitet og tilhørighet. Sentralt i denne formidlingen er Tingvatn fornminnepark som har fokus på folkevandringstiden.

Kommunen har hatt fokus på en oppdatert og hensiktsmessig bygningsmasse for oppvekst, helse og eldreomsorg, og må sies å være veldrevet til tross for at kommunen er blant de ti fattigste på Agder målt i frie inntekter pr innbygger.

Utfordringer i planperioden:

- Kommuneøkonomi – forholdet mellom oppgaver som skal løses og tilgjengelig ressurser i form av penger og kompetanse vil sannsynligvis bli utfordrende i planperioden. Dette kreve harde prioriteringer.
- Alderssammansetning i befolkningen – det blir stadig flere eldre – vi lever lengre. Dette krever mer ressurser i form av helse- og omsorgstjenester, men eldre vil også være en ressurs ved at det er stadig flere pensjonister som ønsker å være aktive i ulike frivillige roller.
- Utenforskap – innbyggere som faller ut av arbeidslivet og ikke føler seg som en del av det sosiale fellesskapet er med å gi dårligere livskvalitet for den enkelte, og er dyrt for fellesskapet. Det å sørge for at spesielt unge ikke faller utenfor vil derfor være spesielt viktig.
- Omstilling til et mer bærekraftig samfunn – Hægebostad kommune må omstille seg i takt med samfunnet rundt oss og i tråd med nasjonale føringer. I all kommunal virksomhet vil det være viktig å redusere klimagassutslipp og hindre tap av naturmangfold.

Styrker og særegne forhold å bygge videre på:

- Smådriftsfordeler, nærhet mellom innbyggere og mellom innbyggere, politikere og kommuneadministrasjon.
- Kreativitet, dugnad og fellesskapsånd kompensere for begrensede kommunale ressurser og er med på å lage et variert og godt fritidstilbud.
- Godt samarbeid i regionen for å løse kommunale oppgaver.

Overordnede føringer

Bærekraftsmålene til FN

For å få et godt og fremtidsrettet samfunn legges FN sine bærekraftsmål, som har de tre dimensjonene sosial, økonomisk, og miljø/klimamessig bærekraft til grunn for all planlegging og drift av kommunen.

Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. I «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027».

Det er i de nasjonale forventningene lagt opp til stor grad av lokal tilpasning, noe som er uttrykt på følgende måte i dokumentet:

«Det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvilke utfordringer de står overfor, og det er kommunene selv som er best i stand til å vurdere hvilke planer som trengs mest i deres kommune. Det kommunale folkestyret gir rom for skreddersydde løsninger for hvert enkelt lokalsamfunn.»

Regionplaner og lokale prioriteringer

«Regionplan Agder 2030» og «Regionplan Lister 2030» er utgangspunkt for denne planen.

Kommunestyret vedtok i planprogrammet at denne nye samfunnsdelen tar utgangspunkt i satsingsområdene til Regionplan Lister 2030:

- *Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter. Kultur*
- *Verdiskaping, bærekraft og likestilling*
- *Transport, kommunikasjon og samfunnssikkerhet*
- *Utdanning, kompetanse og tjenesteinnovasjon*

Samfunnssikkerhet og beredskap

Hægebostad kommune har vektlagt beredskap, for å kunne ivareta innbyggernes sikkerhet og trygghet. Vi må være i stand til å håndtere større hendelser og krisesituasjoner som kan oppstå, på en profesjonell og trygg måte.

En trygg, sikker og bærekraftig utvikling av kommunen forutsetter at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er helhetlig, systematisk og tilpasset ett komplekst og skiftende risiko- og sårbarhetsbilde. Samfunnssikkerhet og beredskap skal være ett gjennomgående tema i alle kommunale planer og prosesser. For å kunne løse store og komplekse hendelser er vi avhengig av å samarbeide med andre. Samarbeid er derfor en forutsetning for å lykkes.

Mål, visjon og kjerneverdier

Overordnet mål:

Hægebostad er en livskraftig kommune med både spredt bosetning og attraktive tettsteder. Kommunen er et godt sted å bo, tilrettelagt for et variert næringsliv og kulturliv, har god infrastruktur og gode kommunale tjenestetilbud.

Visjon

Perla i Agder

Kjerneverdier

- Felleskap, nyskapende og inkluderende

Satsingsområder

Attraktive og livskraftige tettsteder og distrikter	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Attraktive boforhold både spredt og sentralt	Alltid ha tilgjengelige boligtomter
	Tilrettelegge for muligheten til spredt boligbygging
	Nærområder med natur og områder tilrettelagt for lek og aktivitet
	Videreutvikle stasjonsbyen Snartemo. Boliger/synlighet/attraksjonskraft/trivsel

	Bygge opp om Hægebostad og Lister som folkevandingsregion
Variert fritidstilbud med fokus på tilgjengelighet og til en pris som gjør at alle kan ta del	Sikre at alle barn og unge får muligheten til å delta i fritidsaktiviteter Legge til rette for fritidstilbud på tvers av kommunegrenser
Engasjerte innbyggere som ønsker å delta i frivillig arbeid	Gjøre det enkelt å være frivillig
Trygt og godt å leve og bo i kommunen	Tidlig innsats for de som står i fare for å falle utenfor
	Utjevne sosial ulikhet i helse
Et klimavennlig og bærekraftig samfunn	Legge til rette for at innbyggerne kan ta gode miljø og klimavennlige valg
	Sikre naturmangfoldet og unngå nedbygging av karbonrike arealer
	Kutte klimagassutslipp slik kommunen er forpliktet til gjennom klimaloven og Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging
Aldersvennlig kommune	Tilrettelegge slik at folk får bo hjemme lengst mulig
	Tilrettelegge for aldersvennlige boliger i bygdesentrene
	Tilrettelegge for fysiske aktiviteter og sosiale tilbud for eldre
	Tilrettelegge for eldre kan bidra i frivillig arbeid
Har fokus på folkehelse	Fokus på fysisk og mental helse i all kommunal saksbehandling og planlegging
	Stimulere til et sunt og aktivt hverdagsliv med særlig fokus på idrett og friluftsliv

Verdiskaping bærekraft og likestilling	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Åpen for mangfold	Hægebostad kommune er likestilt og inkluderende for folk fra ulike steder og ulike kulturer
Heltidskultur, men fleksibilitet for tilpassing til den enkeltes ønsker og behov	Legge til rette for at flest mulig som ønsker det kan jobbe heltid
	Ha en variert og bærekraftig næringsstruktur med nye etableringer i privat og offentlig sektor

Transport, kommunikasjon og samfunnssikkerhet

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Kollektivtransport som et reelt alternativ for transport	Påvirke for bedring av kollektivtilbudet generelt Påvirke for å opprettholde togstopp og bedre punktlighet
Kunne ferdes sikkert langs vei som gående og syklende	Videre utbygging av gang og sykkelvei i henhold til trafikksikkerhetsplan. Hovedfokus er sikker skolevei med prioritert utbygging fra Birkeland til Gyberg og nordover fra Eiken skole
Ha nødvendig infrastruktur for et lavutslippssamfunn	Sikre god ladeinfrastruktur

Utdanning, kompetanse og tjenesteinnovasjon

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Satse på lokalt næringsliv	Alltid ha tilgjengelig næringsareal Kort behandlingstid for søknader fra næringslivet
Gode kommunale tjenestetilbud	Kommunen er en attraktiv arbeidsgiver Være en organisasjon som omstiller seg etter behov for å ha en effektiv drift Tjenestene oppleves som gode og individuelt tilpasset

Arealstrategi

Arealstrategien tar utgangspunkt i arealregnskapet for kommunen og er med å bygge opp under målene i kommuneplanens samfunnsdel.

Boliger

- Områder med utbygd VA og gang og sykkelvei prioriteres som områder for ny boligbygging.
- Det skal legges til rette for spredt boligbygging. Nye og strengere krav til å sette av slike arealer i kommuneplanen gjør at det bør vurderes om retningslinjer for dispensasjon kan være et alternativ til å sette av store områder til LNF spredt boligbygging.
- I kommuneplanens arealdel fastsettes områder i kommunen der det er særskilte bosettingshensyn
- Det vurderes muligheter for fortetting av eksisterende boligområder

Fritidsboliger

- Planreserven er betydelig og ved rullering av arealplaner gjennomgås arealene med tanke på å ta ut arealer som ikke lengre er aktuelle å bygge ut. Viktige kriterier ved vurderingen er ny kunnskap om naturmangfold, klimautslipp, eksisterende infrastruktur og grunneiernes planer om fremtidig utbygging
- Legges det inn nye områder for fritidsboliger tas minst tilsvarende areal ut av planreserven et annet sted
- Viktige naturtyper som for eksempel myr Skjermes fra utbygging i nye og gamle planområde for fritidsbebyggelse

Næringsarealer

- Planreserven er redusert de siste årene og planreserven bør derfor økes med nye arealer
- Ved nye næringsarealer prioriteres områder med nærhet til VA, gang og sykkelvei og annen infrastruktur.

Sentrumsfunksjoner

- Sentrumsområdene er Skeie/Eiken, Birkeland, Snartemo
- I sentrumsområdene tilrettelegges det for lek og møteplasser ute og inne
- Det sikres tilstrekkelige arealer for offentlig tjenesteyting i tilknytning til kommunes eksisterende lokasjoner

Energi

- Det bør vurderes å avsette arealer i plan til fornybar energi

Landbruk

- Ved avsetting av arealer til spredt bolig- og fritidsbebyggelse legges det særlig vekt på landbrukshensyn
- Ved rullering av planer bør planreserver som inneholder dyrka mark gjennomgås med tanke på å se på muligheten for at arealer tas ut

Friluftsliv/Naturmangfold /motorferdsel

- Friluftsliv og natur er viktig som grunnlag for gode bokvaliteter. Det bør derfor vurderes å sette av områder i kommuneplanens arealdel der natur og friluftsliv er det prioriterte formålet

Motorferdsel i utmark

- Motorferdsel i utmark bør styres gjennom plan og overordna retningslinjer. Ferdsel etter tillatelse fra kommunen bør styres til traseer der forholdet naturmangfold og friluftsliv og er avklart i forkant av hver løyveperiode.

Viktige kommunikasjonslinjer og knutepunkt

- Snartemo stasjon (tog)

Kulturminner

- Sikre viktige kulturminner og kulturmiljøer i arealplaner

Oppfølging av planen

Kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom den årlige rulleringen av økonomiplan og budsjett. Måloppnåelsen vurderes i årsmeldingen. Arealstrategien følges opp i revisjon av arealdelen i kommuneplanen.